

Theaterarchitectuur geboren uit intuïtie

Het gevoel voor maat en liefde voor detail, dat zijn de twee pijlers waarop de architectuur van het bureau Zaanen Spanjers CS Architecten rust. Het bureau houdt zich bezig met de advisering en de architectuur bij de totstandkoming en het behoud van gebouwen. Daarbij wordt het gehele veld van de architectuur bestreken; van haalbaarheidsadviezen en programma's van eisen tot inrichting en onderhoud. Bij Zaanen Spanjers cs werken in totaal 10 mensen: 3 architecten en 7 ondersteunende medewerkers

Het zwaartepunt van de werkzaamheden ligt op het ontwerpen en aanbestedingsgereed maken van bouwprojecten, zowel nieuwbouw als hergebruik en restauratie van bestaande gebouwen. Interieurarchitectuur wordt beschouwd als een geïntegreerd onderdeel van de architectuur, en als zodanig in samenhang ontworpen.

Synthese tussen kwaliteit van het bestaande en de kwaliteit van het bestaan

Nadat Pieter Zaanen het kantoor in Amsterdam faam heeft bezorgd door een ambachtelijke en intuïtieve manier van werken, die zich prachtig heeft gemanifesteerd bij de verbouwing van de Beurs van Berlage tot concertpodium, zet Kees Spanjers als directeur/architect in 1994 na zijn dood de koers voort met een iets grotere nadruk op functionalisme waarin de decoratie niet per se op de voorgrond treedt. Omdat het bureau een traditie heeft op het gebied van ontwerpen voor de culturele sector; theaters en culturele centra, ligt het voor de hand dat specialisme te prolongeren.

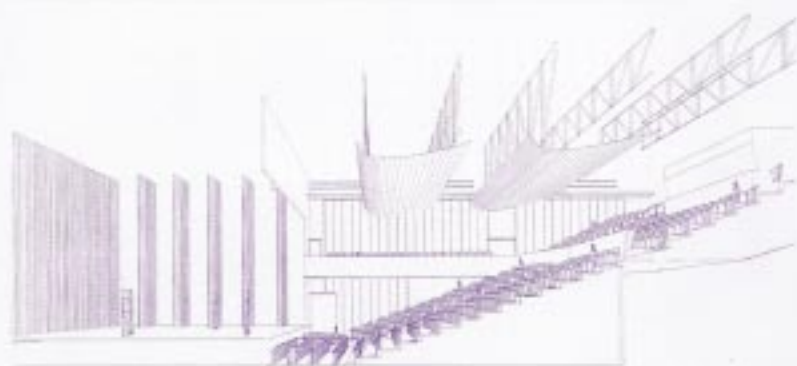
Was Pieter Zaanen er de man naar om het podium te bescapen, Kees Spanjers is eerder degene die de zaal betrekt om te zien wat er op het podium gebeurt. De culturele sector in

de breedste zin van het woord combineert het bureau met hergebruik van bestaande gebouwen en inpassing van nieuwbouw in bestaande stedelijke structuren. Een meer dan vakmatige interesse in de historie van de gebouwde omgeving, de maat, de schaal en het ritme van de stad, en vooral het functioneren van mensen daarin, ligt daaraan ten grondslag. Dit vertaalt zich in architectuur die aansluiting zoekt bij zijn omgeving, respect voor kleinschaligheid, maar het grote gebaar niet schuwt. Een architectuur die zoekt naar een synthese tussen de kwaliteit van het bestaande en de kwaliteit van het bestaan. Wat spreekt uit de architectuur van Zaanen Spanjers cs is een gelijke behandeling van interieur en exterieur. Façades zonder inhoud komen in het werk niet voor. Het werkproces voltrekt zich andersom: het interieur met al zijn home-made details zet de toon voor de buitenkant. De gebruiker - dat kan een bewoner, dat kan een theatergroep zijn - is een mens van vlees en bloed, het gebouw is bij Zaanen Spanjers cs geen abstract gegeven. Het ornament, hoe bescheiden ook, verleent de ruimte een karakteristiek, is de opvatting van Spanjers. Het grote aantal gerealiseerde culturele- en openbare gebouwen (theaters, concertzalen, bibliotheken, muziekscholen, gezondheidscentra, café's en restaurants)

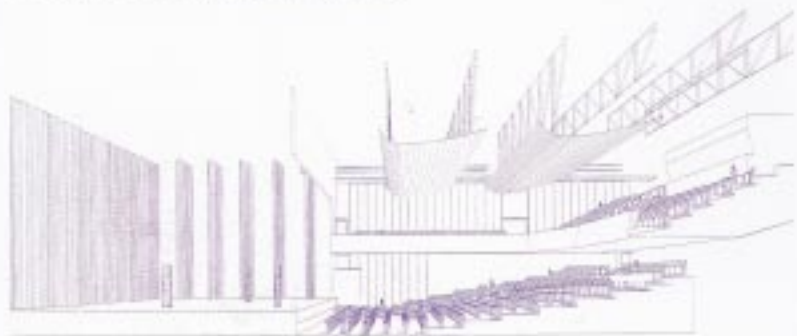
reflecteert daarbij de belangstelling voor het niet louter materiele.

Multifunctionaliteit in optima forma

Op de referentielijst van Zaanen Spanjers cs, prijken een groot aantal openbare- en culturele gebouwen. Het eerste project wat Kees Spanjers gezamenlijk met Pieter Zaanen tussen 1978 en 1981 realiseerde was de restauratie van een voormalig veilinggebouw tot een multifunctioneel theatercomplex, bekend onder de naam Frascati met 3 zalen en twee theatercafé's. Frascati was een van de eerste professionele vlakke vloertheaters met een grote zaal voorzien van een technisch plafond en verplaatsbare tribune voor 200 tot 350 toeschouwers en twee kleinere zalen voor experimenteel theater en geschikt voor maximaal 120 toeschouwers. Een nieuw theatercafé fungeert als centrale ontmoetingsplek voor theatermakers en publiek, en opnieuw wordt met het interieur een trend gezet. De kennis en ervaring van Kees Spanjers mede op het gebied van interieurarchitectuur, decorontwerp (Spanjers is een niet onwerdienstelijk decorontwerper) zijn affiniteit met theater, Kees Spanjers heeft lange tijd in het bestuur gezeten van een theater en kent daardoor alle ins en outs van deze bedrijf-

Doorsnede over theateropstelling A

Doorsnede over theateropstelling B

Figuur 1

stak, hebben een belangrijke rol gespeeld bij de invulling van de restauratie van het Theatercomplex Frascati. In de filosofie van Spanjers is het theater de plek waar zowel de artiest als het publiek het naar de zin moeten hebben. De binnenkant vindt Spanjers belangrijker dan de buitenkant. 'In feite zou een schouwburg of theater van binnen naar buiten moeten worden gebouwd.' Helaas, constateert Spanjers, wordt een theater nooit gebouwd omdat het nodig is. 'Een theater moet de culturele status van een gemeente uitdrukken. Gevolg is een prachtige schouwburg aan de buitenkant en een te beperkte opzet aan de binnenkant, waardoor de gebruiksmogelijkheden van gebouw vaak beperkt zijn en consequenties heeft voor de exploitatie.' In de ogen van Spanjers dient een theater multifunctioneel te zijn. Als voorbeeld noemt hij de Meervaart in

Amsterdam. Geen gemakkelijk karwij, verklaart Spanjers. 'De oude Meervaart was nogal een gesloten gebouw met een dwingende structuur. In mijn ontwerp op basis van de bestaande constructie, heb ik getracht het gebouw een open heldere structuur te geven, waarin is rekening gehouden met het multifunctionele karakter van het theater.' Zo heeft de grote zaal een speciale komvormige inschuifbare tribune, die niet van een vast stoelenplan te onderscheiden is en die op twee manieren kan worden opgesteld: een opstelling waarbij de tribune vlak oploopt en een opstelling waarbij de tribune stijf oploopt tot het balkon. Zie Figuur 1. Verder heeft de grote zaal een groot podium. In combinatie met de inschuifbare tribune maakt dat de Meervaart geschikt voor grootschalige producties en popconcerten. Bij grote evenementen kan de achterwand van de

zaal ingeschoven worden en biedt de combinatie grote zaal en foyer ruimte aan ca. 2000 personen. Deze grote foyer vormt samen met het theatercafé de belangrijkste publieksruimte. Een ander project van Zaenen Spanjers cs was de restauratie van de Stadsgehoorzaal Leiden. Door middel van een inschuifbare tribune kan in de grote zaal een vlakke vloer worden gecreëerd, waardoor de zaal multifunctioneel bruikbaar is. Zaenen Spanjers cs zien zichzelf als een intermediair tussen de gebruikers en de opdrachtgever. Spanjers wil niet alles vast te leggen in het ontwerp, gezien de vaak lange looptijd van een project. 'Bovendien kun je tijdens het bouwproces nog zaken veranderen.

Hoe vroeger we betrokken worden bij een project, hoe beter we kunnen meedenken over de bouw en de exploitatie.' Momenteel is Zaenen Spanjers cs betrokken bij het project Cultura in Ede. Naast de reeds gerealiseerde hoofdbibliotheek wordt het Cultura-complex uitgebreid met nieuwbouw voor de Muziekschool, het Kreati-

viteitscentrum Krek, een multifunctionele theater- en muziekzaal, en huisvesting voor de Stichting Kunstzinnige Vorming EduArt. Voorbeelden van projecten, waarbij Zaenen Spanjers cs tracht de functionaliteit van de gebouwen te combineren, en de ruimtes hun eigen identiteit behouden. Het is voor Spanjers het middel om te ontsnappen aan gezichtloosheid en vrijblijvendheid. Alleen architectuur die zichzelf durft te zijn, maakt kans om herinnerd te worden.

BV Zaenen Spanjers CS Architecten BNA / BNW
 Oudezijdsvoorburgwal 306
 1012 GL Amsterdam
 tel: 020 - 625 39 73
 fax: 020 - 626 19 49
 Internet: www.zsa.nl
 e-mail: info@zsa.nl

